

SVETSKI DAN BORBE PROTIV TUBERKULOZE

„ZAJEDNO PROTIV TUBERKULOZE“

Svetski dan borbe protiv tuberkuloze se obeležava širom sveta sa ciljem da se podigne svest o ogromnom opterećenju ovom bolesti u svetu.

Svetska zdravstvena organizacija (SZO) procenjuje da je 9,6 miliona ljudi obolelo od tuberkuloze u 2014. godini u svetu, od toga oko milion dece, kao i da je 1,5 milion ljudi je umrlo od TB. Uprkos svim dostignućima i činjenici da skoro svi slučajevi mogu biti izlečeni, ova bolest je vodeći uzrok smrti od zaraznih bolesti u svetu. Samo 6 miliona obolelih (63%) je prijavljeno SZO, što govori da 37% novih slučajeva tuberkuloze ostaje nedijagnostikovano ili neprijavljeno, bez podataka o kvalitetu lečenja. Još veći jaz postoji u slučaju multirezistentne tuberkuloze (MDR-TB). Od procenjenih 480 000 slučajeva, samo oko četvrtine - 123 000 slučajeva je otkriveno i prijavljeno. Procenjuje se da je 12% osoba koje žive sa HIV-om među obolelima od tuberkuloze.

Perzistiranje ko-infekcije TB HIV-om i multirezistentne tuberkuloze (MDR TB) predstavlja pretnju globalnom razvoju i bezbednosti zdravlja.

Srbija se 24. marta 2016. godine pridružuje svetskoj kampanji obeležavanja Svetskog dana borbe protiv tuberkuloze pod sloganom „Zajedno protiv tuberkuloze“ pozivajući donosioce odluka, stručnu javnost, ustanove u sistemu zdravstvene zaštite, organizacije civilnog društva i stanovništvo da se ujedine kako bi se učinili koordinisani napori, tuberkuloza održala kao javno zdravstveni prioritet i dalje smanjivalo opterećenje ovom bolesti u Republici Srbiji.

Tim povodom će 24. marta 2016. godine u 11h u Institutu za javno zdravlje Srbije biti organizovana konferencija za novinare na kojoj će govoriti najznačajniji akteri u državi i društvu u oblasti planiranja, sprovođenja, koordinacije i praćenja nacionalnog programa kontrole tuberkuloze. Sa istim ciljem, toga dana će mreža Instituta/zavoda za javno zdravlje zajedno sa organizacijama Crvenog krsta Srbije u gradovima i opštinama sprovesti brojne zdravstveno promotivne aktivnosti u cilju podizanja nivoa znanja zdravstvenih radnika i populacije o značaju ranog otkrivanja tuberkuloze, pravovremenog započinjanja lečenja i istrajnosti u pridržavanju terapijskom režimu u cilju uspešnog završetka lečenja čime se sprečava dalje širenje bolesti.

Opterećenje tuberkulozom u Republici Srbiji u poslednjih 10 godina je značajno smanjeno zahvaljujući doslednoj primeni Nacionalnog programa koji je zasnovan na Strategijama

Svetske zdravstvene organizacije (SZO) i finansijskoj podršci Globalnog fonda za borbu protiv SIDE, tuberkuloze i malarije što je rezultiralo smanjenjem notifikacione stope tuberkuloze za 58% na 15/100 000 stanovnika u 2014. godini. **(preuzmite izveštaje o realizaciji projekata „Kontrola tuberkuloze u Srbiji“ Ministarstva zdravlja i Crvenog krsta Srbije).** Međutim, došlo je do smanjenja stope uspeha lečenja obolelih sa 87% (2009-2011) do 85% i 82% u 2012. i 2013. godini i uspeha lečenja multirezistentne tuberkuloze sa 71% i 76%, koliko je iznosila stopa u 2010. i 2011. na 57% u 2012. godini. Broj smrtnih ishoda i broj obolelih koji prekidaju lečenje je u porastu **(preuzmite epidemiološke podatke o TB).**

Zahvaljujući bespovratnoj programskoj pomoći Globalnog fonda u prethodnih pet godina su realizovane aktivnosti aktivnog traganja za tuberkulozom u populaciji zatvorenika, korisnika supstitucione terapije bolesti zavisnosti, narodnih kuhinja, seksualnih radnika i injektirajućih korisnika droga. U ovim populacijama zatvorenika i korisnika supstitucione terapije preko 95% osoba sa simptomima TB je obuhvaćeno pregledima lekara. Dobra kontrola ove bolesti u zatvorima dovela je do smanjenja stope obolevanja od tuberkuloze kod lica lišenih slobode u R. Srbiji u 2014. godini na 65/100.000, što je znatan napredak u odnosu na 2013. godinu kada je ona iznosila 73/100.000 i 2012. godinu kada je bila 144/100.000.

U populacijama korisnika narodnih kuhinja, seksualnih radnika i injektirajućih korisnika droga postignut je visok nivo odziva osoba sa simptomima kod lekara u preko 78% slučajeva. U populaciji korisnika narodnih kuhinja tokom pet godina otkriveno je 172 obolela, populaciji injektirajućih korisnika droga je jedan, dok za populaciju seksualnih radnika ne postoje pouzdani podaci. Kad je reč o osobama iz kontakata sa obolelim od tuberkuloze u populaciji romske nacionalne manjine dijagnostikovano je 18 obolelih od tuberkuloze.

Po završetku donacije Globalnog fonda, aktivnosti aktivnog traganja za obolelima od tuberkuloze u posebno osetljivim populacijama su nastavljene da se sprovede u punom obimu u zatvorima, dok se u ostalim populacijama sprovede u značajno manjem obimu zbog nedostatka finansijskih sredstava.

Iako su vodeći uzroci oboljevanja i umiranja poslednjih godina u Republici Srbiji masovne nezarazne i maligne bolesti, kontrola tuberkuloze u Srbiji još uvek nije na nivou razvijenih zemalja zapadne Evrope. Potrebno da i dalje ostane na listi javno zdravstvenih prioriteta zbog postojanja i širenja rezistentnih oblika bolesti, udružene infekcije TB i HIV-a, sve većeg broja migranata iz područja sa velikim opterećenjem tuberkulozom, nedostatka sredstava za finansiranje svih aktivnosti programa i mogućeg preokreta epidemiološkog trenda u uslovima društveno-ekonomske krize.

Prioriteti u kontroli tuberkuloze u predstojećem periodu:

- Usvajanje Predloga Programa prevencije i kontrole tuberkuloze u Republici Srbiji sa akcionim planom i planom za praćenje i evaluaciju programa u kome su definisane prioritetne aktivnosti u ovoj oblasti u predstojećem periodu i ključni akteri u njihovoj realizaciji
- Razvoj stručno metodoloških vodiča i smernica za dijagnostiku i lečenje svih oblika tuberkuloze u cilju održavanja jedinstvene stručne doktrine i uskladjivanja sa međunarodnim naučnim dostignućima
- Kontinuirana nabavka antituberkulotskih lekova I i II linije za obolele od svih oblika tuberkuloze
- Obezbeđivanje prava na zdravstveno osiguranje za osobe sa simptomima koji mogu ukazivati na tuberkulozu u toku dijagnostike i lečenja tuberkuloze.
- Multidisciplinarna koordinacija, nadzor, praćenje i evaluacija programa

Ovom prilikom podsećamo da je tuberkuloza zarazna bolest koju izaziva bakterija (bacil) tuberkuloze. Infekcija se prenosi vazduhom, izuzetno retko na drugi način. Najvažniji izvor prenošenja infekcije su bolesnici sa plućnom tuberkulozom. Kada osoba sa nelečenom

zaraznom tuberkulozom pluća kašlje, kija, smeje se ili govori, ona izbacuje u vazduh bacile zajedno sa kapljicama pljuvačke. Ove veoma male čestice dugo lebde u vazduhu i do prenošenja infekcije dolazi kada druga osoba udahne zarazne kapljice sa bacilima tuberkuloze.

Ako osoba ima dobru otpornost organizma, infekcija sa udahnutim bacilima se savlada u začetku i do bolesti najčešće i ne dolazi. Svega 10% inficiranih osoba će se kasnije u toku života razboleti od tuberkuloze, a najčešći razlog je pad otpornosti organizma izazvan stresom, neurednim životom, neuhranjenošću, lošim uslovima života, alkoholizmom, nekom dugotrajnom bolešću, HIV infekcijom, itd.

Tuberkuloza se može pojaviti u bilo kom delu tela, ali najčešće se javlja u plućima. Najčešći simptomi plućne tuberkuloze su kašalj, nekad sa pojavom krvi u ispljuvku, povišena temperatura, noćno znojenje, gubitak apetita, mršavljenje i opšti osećaj slabosti.

Dijagnoza tuberkuloze se postavlja na osnovu kliničkih i radiografskih nalaza, posebno rentgenskog snimka pluća, a potvrđuje se mikroskopskim nalazom bacila u biološkim materijalima i rastom kolonija bacila tuberkuloze na kulturama. **(detaljnije o tuberkulozi).**

Zajedno možemo

- bolje prepoznati sumnju na tuberkulozu
- bolje dijagnostikovati, lečiti i izlečiti TB
- razumeti bolest i ne osudjivati obolele